

Overcharging in a sale is not allowed, from the passuk

ויקרא פרק כה, יד-יז

(יד) וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך אל תונו איש את אחיו: (טו) במספר שנים אחר היובל תקנה מאת עמיתך במספר שני תבואת ימכר לך: (טז) לפי רב השנים תרבה מקנתו ולפי מעט השנים תמעט מקנתו כי מספר תבואת הוא מכר לך: (יז) ולא תונו איש את עמיתו ויראת מאלהיך כי אני יקוק אלהיכם:

Questions-

- How do we evaluate the base value?
- Didn't the other guy agree to pay that price?
- Isn't profit the basic purpose of commerce? Does this mean we not believe in a free market? Does this actually prove that we completely believe in the market economy?
- What's the nature of the issur

תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף סא עמוד א

אמר רבא: למה לי דכתב רחמנא לאו ברבית, לאו בגזל, לאו באונאה? צריכי. דאי כתב רחמנא לאו ברבית - משום דחידוש הוא, דאפילו בלוה אסרה רחמנא. ואי כתב רחמנא לאו בגזל - משום דבעל כרחיה, אבל אונאה - אימא לא. ואי כתב רחמנא לאו באונאה - משום דלא ידע דמחיל. חדא מחדא לא אתיא, תיתי חדא מתרתיה. הי תיתי? לא לכתוב רחמנא לאו ברבית, ותיתי מהנך - מה להנך שכן שלא מדעת, תאמר ברבית דמדעתיה. לא לכתוב רחמנא לאו באונאה, ותיתי מהנך - מה להנך שכן אין דרך מקח וממכר בכך. אלא לא לכתוב רחמנא לאו בגזל, ותיתי מהנך; דמאי פרכת? מה לרבית שכן חידוש - אונאה תוכיח, מה לאונאה שכן לא ידע ומחיל - רבית תוכיח. וחזר הדין, לא ראי זה כראי זה, ולא ראי זה כראי זה, הצד השוה שבהן שכן גוזלו - אף אני אביא גזל! אמרי: הכי נמי. - אלא לאו בגזל למה לי - לכובש שכר שכיר.

טור ריש ס' רכז

ואין לוקין עליו לפי שבכלל לאו דלא תגזול הוא דניתן להשבון שהמאנה את חבירו חייב להחזירו.

ונראה לי דבאמת לענין איסורא אפילו בקרקעות אסור להונות לכתחלה והא דממעטינן להו הכא מאונאה היינו דלאו דלא תונו לא קאי עלייהו וממילא דלא ניתן להשבון להחזיר האונאה דהא קי"ל [תמורה ד' ע"ב] כל מאי דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד מהני ומהאי טעמא אפילו באונאת מטלטלים היה ראוי לומר שלא להחזיר האונאה אלא דאפשר דכיון דקאי בלאו דלא תונו הו"ל כגזל ומרבינן לה להשבון מוהשיב את הגזילה. ובאמת תמיה לי שלא מצינו בשום מפרש או פוסק איזה טעם מנא לן דאונאה ניתן להשבון, ובשלמא ביתר משתות דהוי ביטול מקח י"ל דלא צריך קרא אלא דמסברא אמרינן דהוי כעין מקח טעות, אלא בשתות דקי"ל קנה ומחזיר אונאה קשה ממה נפשך אי משום מקח טעות יתבטל המקח ואי משום קרא דלא תונו הא קי"ל דכל מאי דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד מהני וכן הקשו התוספות לקמן פ' המקבל [קט"ו ע"א ד"ה וחי"ב] גבי חובל רחיים ורכב, אלא על כרחך דכיון דעובר בלאו קרינן ביה והשיב את הגזילה ומהאי טעמא כתב הרמב"ם ז"ל [פי"ב מהל' מכירה ה"א] דאין לוקין על אונאה דהו"ל ניתק לעשה.

רמב"ן ויקרא פרק כה

... ואני חושב עוד סברא, שודאי המאנה את חבירו לדעת עובר בלאו, בין במטלטלים בין בקרקעות, שבהן דיבר הכתוב אל תונו איש את אחיו במספר שנים אחר היובל, שהוא מזהיר שיקנו וימכרו לפי השנים ולא יונו איש את אחיו. אבל רבותינו חדשו באונאה תשלומים בשתות המקח, וביטול מקח ביותר משתות, ומזה בלבד מעטו הקרקעות לפי שהאונאה בהם אפילו ביתר משתות, מחילה, כמו שהיא מחילה במטלטלים בפחות משתות, אף על פי שהוא אסור להונות כן לדעת, אבל אין דרך בני אדם לבטל ממכרם מפני אונאה מועטת כזו: ודרשו חכמים מפני שאמר הכתוב וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה דבר הנקנה מיד ליד אל תונו איש את אחיו, למדנו שיש באונאה דין מיוחד במטלטלים שאינו נוהג בקרקעות, והוא חזרת הממון, אבל אזהרת הלאו נוהגת בכולן. ולכך אמר "וכי תמכרו ממכר" לשון רבים, למוכר קרקעות ולמוכר מטלטלין, "או קנה מיד עמיתך", היחיד מהם המוכר המטלטלין מיד ליד, ואמר לכולן "אל תונו", וכיון שייחד והפריש המטלטלין ריבה בהן דין אונאה, והיא בחזרת התשלומין. וזה דבר נכון כפי המדרשים שקבלו רבותינו ברמזי התורה:

חידושי רחיים מכירה טו:א

והנראה לומר, דהנה לכאורה יש לעיין בכל אונאת שתות דעלמא דקי"ל דקנה ומחזיר אונאה, ויעו"ש ברמב"ם בהל' מכירה שם שפסק דאפילו אם המאנה לא ידע שמאנהו גם כן הדין כן דקנה ומחזיר אונאה, וצ"ע דכשמחזיר האונאה א"כ הא הוי לגביה טעות בדבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין דחוזר, דהרי הוא היה סבור שמכר לו החפץ ביותר ונמצא שהמכר נעשה בפחות, וא"כ המאנה יבטל את המקח כמו כל טעות שבמדה ושבמשקל דחוזר, ונהי דאונאה לא הויה דהא החפץ נמכר עתה בשויו, אבל טעות מיהא

הוי לגבי המחזיר האונאה, ונמצא דלא נתקיים המקח כמו שעשו, וגם דנתבטלה הפסיקה, ואמאי אין המאנה יכול לחזור.

ואשר יראה מוכרח בזה, משום דבכל אונאת שתות, אי משום דין טעות הלא שתות שוה לפחות משתות דהיה צריך להיות המקח קיים כמו שפסקו זה עם זה, והא דבשתות מחזיר אונאה, הוא רק מגזירת הכתוב בפני עצמו הנאמר באונאה דשתות קנה ומחזיר אונאה, וא"כ הא נמצא דמשום עצם מעשה המקח לא היה צריך להחזיר כלל אונאה, ורק דדין תורה הוא שיחזיר, מדין החזרת אונאה שהוא זה דין וגזירת הכתוב בפני עצמו כמו החזרת גזילה. אשר ע"כ שפיר המקח מתקיים ולא דיינינן ביה דין טעות לגבי המאנה וביטול הפסיקה, כיון דמדין תורה הוא שמחזיר ולא משום עצם מעשה המקח, ע"כ לא דיינינן ביה דין טעות על ידי זה בהמקח. אכן כל זה הוא באונאה, דדין החזרתו הוא מגזירת הכתוב, משא"כ בטעות במדה ובמשקל ובמנין, דדין החזרתו לאו משום דין אונאה קאתינן עלי', כי אם דהוי טעות מעיקרא, א"כ ממילא דכשמחזיר את הטעות הא נמצא דבטלה הפסיקה לגבי המחזיר שנתכוין על המדה האחרת, וא"כ ממילא דבטל המקח, כיון דלא נתקיימה הפסיקה מעולם, וכמו שנתבאר.

חידושי הגר"ח בבא קמא דף לח עמוד א

ונראה לומר בזה דהנה יש להסתפק באונאה אם התורה גילתה דיש כאן לקיחת איסור, דדעת כזה אינו חשוב דעת, ויש כאן מעשה גזילה והלקיחה היא באיסור, או דע"י מה שאסרה התורה אונאה בלאו דלא תונו זה משוי את אונאה לגזילה. והנה בריש פ' איזהו נשך (ב"מ דף ס"א ע"א) לא לכתוב רחמנא לאו באונאה ותיתי מהנך מה לאונאה שכן דרך מקח וממכר בכך, ואם נימא דיש כאן לקיחת איסור מאי מהני ע"ז דרך מו"מ להתיר לקיחת גזילה, וע"כ צ"ל דהלאו דלא תונו משוי ליה גזילה, ולא דהוי גילוי דיש כאן לקיחת איסור, אלא דהגזילה מסתעפת מהלאו דלא תונו, ולהכי שפיר אמרינן בגמ' דכיון שדרך מו"מ בכך איך נילף מהני ואיך נדע שיש בזה איסור כלל, ולפי"ז א"ש קושית הגמ' בבכורות, דהכי פריך ל"ל קרא דאונאת עכו"ם מותרת כיון דבגזילתו ליכא לאו וא"כ באונאתו נמי ליכא לאו, וממילא כיון דליכא לאו אין כאן גזילה כלל והוי היתר גמור, דהא באונאה אין כאן לקיחת גזילה ורק דהלאו משוי ליה לגזילה, ובעכו"ם דליכא לאו אין כאן גזל כל עיקר.

ספר החינוך מצוה שלז

שלא להונות אחד מישראל בין זכר בין נקבה במקח ובממכר... ועוד דרשו בזה הכתוב, אם באת לקנות קנה מישראל, שנאמר או קנה מיד עמיתך... שורש המצוה ידוע, כי הוא דבר שהשכל מעיד עליו, ואם לא נכתב דין הוא שיכתב, שאין ראוי לקחת ממון בני אדם דרך שקר ותרמית, אלא כל אחד יזכה בעמלו במה שיחננו האלהים בעולמו באמת וביושר. ולכל אחד ואחד יש בדבר הזה תועלת, כי כמו שהוא לא יונה אחרים גם אחרים לא יונו אותו, ואף כי יהיה אחד יודע לרמות יותר משאר בני אדם, אולי בניו לא יהיו כן וירמו אותם בני אדם, ונמצא שהדברים שיום לכל, ושהוא תועלת רב בישובו של עולם, והשם ברוך הוא

לשבת יצרו... ועובר על זה ועשה אונאה לחבירו לדעת בשתות או יותר עבר על לאו זה, אבל בפחות משתות התירו זכרונם לברכה להשתכר לתגר מפני תיקון הישוב, שימצאו בני אדם צרכיהם מוכנים בכל מקום. ואין לוקין על לאו זה, לפי שניתן להישבון.

ספרא בהר פרשה ג סוף פרק ג

(א) מנין כשהוא מוכר לא תהיה מוכר אלא לעמיתך תלמוד לומר וכי תמכרו ממכר לעמיתך ומנין כשהוא קונה לא תהיה קונה אלא מיד עמיתך ת"ל או קנה מיד עמיתך אין לי אלא קרקעות שבהם דיבר הכתוב מנין לרבות דבר המטלטל ת"ל ממכר לרבות דבר המטלטל

Potential repercussions of how we view onaah:

אונאה לפרוטות:

תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף נה עמוד א

חמש פרוטות הן כו', וליתני נמי האונאה פרוטה! - אמר רב כהנא: זאת אומרת אין אונאה לפרוטות. ולוי אמר: יש אונאה לפרוטות

רא"ש מסכת בבא מציעא פרק ד סימן כ

ולוי אמר יש אונאה לפרוטות. וכתב רב אלפס ז"ל דלית הלכתא כוותיה. וסברת רב אלפס משום דמתניתין דייקא כוותיה דרב כהנא מדלא קתני אונאה. ונ"ל דברי ה"ר מאיר הלוי ז"ל שפסק הלכה כלוי. דתניא כוותיה לקמן מכאן אמרו המוכר שטרותיו לבשם יש לו אונאה ואמרין עלה מאי קמ"ל לאפוקי מדרב כהנא דאמר אין אונאה לפרוטות קמ"ל. והא דלא קתני במתני' אונאה. מתרץ לוי דהוי בכלל גזל. והא דלא פריך גמרא ולישני כדמשני אישיבת הדיינין. משום דישיבת הדיינין עדיפא ליה לאקשווי ולשנויי אליבא דדברי הכל. ובכלל נמי מתרצינן אונאה. תדע לך שכן הוא מדלא פריך ממתני' ללוי ולימא דתנאי היא דלוי סבר כתנא דלקמן המוכר שטרותיו לבשם. אלא ש"מ דפשיטא ליה דמתוקמא מתני' שפיר כלוי:

תורת חיים ב"מ נה עמוד א

אין אונאה לפרוטות. לכאורה תימא כיון דבכל מקום שוה פרוטה ממונא הוא מאי שנא אונאה דלא הוי אונאה בפרוטה. עוד תימה אין אונאה לפרוטות אמאי נקט לשון רבים אין אונאה לפרוטה מיבעיא ליה ועוד אין אונאה לפרוטות אין אונאה בפרוטות הוה ליה למימר. ועוד מנא ליה למידק דאין אונאה לפרוטות דלמא הא דלא תנא אונאה משום דתנא ליה גזל כדאמר בסמוך אישיבת הדיינין. ונראה לפרש דאונאה לא דמי לגזל דשיעור אונאה לאו בסך האונאה תליא אלא בשיעור המקח או המעות שאם הוא פחות משתות למקח אפילו נתאנה במאה סלעים אי"צ להחזיר דהכי קים להו דמחיל איניש בפחות משתות לגבי המקח ואם הוא שתות למקח אפילו לא נתאנה אלא דינר אחד צריך להחזיר דכל שהוא שתות לגבי מקח לא מחיל איניש וכיון דמתניתין לא קתני האונאה בפרוטה ס"ל לרב כהנא דאין אונאה בפרוטה דאף על גב דממונא הוא אונאה שאני דלאו בממונא תליא מלתא דהא זימנין אפילו ק' סלעים לא הוו אונאה אלא בשתות למקח תליא מילתא הלכך מקח חשוב בעינין ולהכי היכא דשתות למקח לא הוי אלא פרוטה לאו אונאה היא כיון דלאו מקח חשוב הוא דאינו בכלל דינין ומעות ואיסורין אלא בכלל פרוטות דהיינו ו' פרוטות ובמקח כל דהו כי האי סבירא ליה דעביד איניש דמחיל אפילו בשתות והיינו דקאמר אין אונאה לפרוטות כלומר למקח כל דהו שהוא בכלל פרוטות אף על גב דנתאנה בפרוטה דממונא כיון דאין המקח חשוב אין בו דין אונאה.

אונאת בעל הבית - selling personal belongings

תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף נא עמוד א

אבל בלוקח מבעל הבית - אין לו עליו אונאה...אתא לקמיה דרב חסדא. אמר ליה: לא שנו אלא בלוקח מן התגר, אבל בלוקח מן בעל הבית - אין לו עליו אונאה. - אמר ליה רב דימי: ישר, וכן אמר רבי אלעזר. - ישר. - והא אנן תנן: כשם שאונאה להדיוט כך אונאה לתגר, מאן הדיוט - לאו בעל הבית? - אמר רב חסדא: בצדרייתא, אבל מאני תשמישתיה דיקירי עליה - לא מזבין להו אי לאו בדמי יתירי.

רש"י מסכת בבא מציעא דף נא עמוד א

מבעל הבית - תכשיטין וכלי תשמיש שלו חביבין עליו, ואינו מוכרן אלא ביוקר, והוה ליה כמפרש יודע אני שיש בו אונאה, דאמרינן לקמן אין לו עליו אונאה, כך מצאתי בשאלתות דרב אחאי (פרשת בהר סימן קיג).

תוספות הרא"ש מסכת בבא מציעא דף נא עמוד א

אבל בלוקח מבעל הבית אין לו אונאה. מסתברא דדוקא עד שתות אמר הכי דומיא דהנך תרי עובדי אבל ביתר משתות לא, ואע"ג דבשאלתות דרב אחאי מדמי לה לההיא דלקמן חפץ זה שאני מוכר לך במאתים יודע אני שאינו שוה אלא מנה, לא דימה אותו אלא שנדע הטעם למה אין לבעל הבית אונאה ובא להשמיענו משום דהוי כמפרש, ומיהו לא דמי לגמרי דהתם פירש בהדיא אבל הכא די לנו שנאמר דהוי כמפרש עד שתות ולא בדבר מופלג, וכן עשה ר"י מעשה, ויראה לי כיון דטעמא משום דהוי כמפרש צריך שידע הקונה שהמוכר הוא בעל הבית הילכך מחל על האונאה אבל אם לא הכירו שהוא בעל הבית או שמכר ע"י סרסור יש לו אונאה, והנהו עובדי דכיפי וורדשכי אע"ג דהלוקח לא מחל על אונאתו כיון דמבעל הבית לקח לא פלוג רבנן דאם לא כן יש חלוק בין לוקח עם הארץ בין תלמיד חכם אלא חכמים השוו מדותיהם דכל היכא שהלוקח יודע שהמוכר בעל הבית אין לו אונאה.

חידושי הרשב"א מסכת בבא מציעא דף נא עמוד א

אבל מוכר דאמרי אינשי זבין אוביד אימא לא קמ"ל, הקשה הראב"ד ז"ל ע"כ קרא לאו במאני דבעל הבית דהוא לית ליה אונאה אלא בתגר ואטו תגר דמזבין מי מוביד אדרבה ארווחי מרווח, וסלקא ליה בקושיא. ולי נראה דהאי צריכותא בכל דהו סגי לן ולא טעמא רבה היא, ומשום דאיכא מוכר דמוביד כבעה"ב במאני תשמישתיה ואי נמי בקרקעותיו הו"א דליכא אונאה לשום מוכר דלא חלקה תורה ומש"ה אצטריך.

שיטה מקובצת מסכת בבא מציעא דף נא עמוד א

ר"ן- אבל הרשב"א והר"ן כתבו דלוקח מבעל הבית אפילו בטול מקח אין לו דאי לאו דיהבי ליה דמי יתירי לא מזבין מאניה. עד כאן:

תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף נא עמוד א

משנה. אחד הלוקח ואחד המוכר יש להן אונאה. כשם שאונאה להדיוט כך אונאה לתגר. ורבי יהודה אומר: אין אונאה לתגר...גמ'...רבי יהודה אומר אין אונאה לתגר. משום שהוא תגר אין לו אונאה? - אמר רב נחמן אמר רב: בתגר ספסר שנו. מאי טעמא - מידע ידע זבינתיה כמה שויה, ואחולי אחיל גביה. והאי דזבנא הכי - משום דאתרמיא ליה זבינתא אחריתי. - והשתא מיהא קא הדר ביה! - רב אשי אמר: מאי אין לתגר אונאה - אינו בתורת אונאה, שאפילו פחות מכדי אונאה חוזר. תניא כוותיה דרב נחמן, רבי יהודה אומר: תגר אין לו אונאה, מפני שהוא בקי.

How do we calculate the 1/6th?

תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף מט עמוד ב

גמרא. אתמר, רב אמר: שתות מקח שנינו, ושמואל אמר: שתות מעות נמי שנינו. שוי שיתא בחמשא, שוי שיתא בשבעה - כולי עלמא לא פליגי דבתר מקח אזלינן, ואונאה הויא. כי פליגי - שוי חמשא בשיתא, ושוי שבעה בשיתא. לשמואל דאמר בתר מעות אזלינן - אידי ואידי אונאה הוי, לרב דאמר בתר מקח אזלינן - שוי חמשא בשיתא ביטול מקח הויא, שוי שבעה בשיתא - מחילה הויא. ושמואל אמר: כי אמרינן מחילה וביטול מקח - היכא דליכא שתות משני צדדים, אבל היכא דאיכא שתות מצד אחד - אונאה הויא.

תוספות מסכת בבא מציעא דף נא עמוד ב

במה דברים אמורים בסתם - ר"ח פסק כרב דהלכתא כרב באיסורי

תימה דהא לא פליגי אם מותר לעשות כן אלא פליגי אם חייב להחזיר האונאה והלכה כשמואל בדיני ובשאלות דרב אחאי פרשת בהר סיני פוסק כרב משום דהך ברייתא קאי כוותיה...

חידושי הר"ן מסכת בבא מציעא דף נא עמוד ב

הילכך לענין פסק הלכה קי"ל כר"י וכשמואל דקאי כותיה דקי"ל כשמואל בדיני הילכך ע"מ שאין לך עלי אונאה אי מפרש הוא דאמר יודע אני וכו' אין לו עליו אונאה אבל בסתם יש לו עליו אונאה... וזה שלא כדברי הראב"ד ז"ל שכתב דכיון שעיקר מחלוקתם באונאה הוא ה"ל פלוגתא דאיסורא וקיי"ל כרב באיסורי:

תוספות מסכת בבא מציעא דף מט עמוד ב

שתות מעות נמי שנינו - אפילו למאן דאמר שתות מעות נראה יותר לילך אחר שתות מקח שהאונאה והטעות תלויה במקח אבל מעות אין אונאה וטעות תלויה בהם שאין צריכין שומא.

חידושי הריטב"א מסכת בבא מציעא דף מט עמוד ב

ושאלו בתוספות היכא דליכא שתות מחד צד ואיכא פחות משתות מצד אחד ויותר משתות מצד אחר בתר הי מינייהו אזלינן, כגון שמכר שוה שיתין בשבעים וחד או שוה שבעים וחד בשיתין, ורבינו יהודה ז"ל אומר דחשבינן ליה אונאה, דלא אמרינן לעיל לשמואל דהוי ביטול מקח או מחילה אלא היכא דהוי משני צדדים פחות משתות או משני צדדים יותר משתות כדאיתא לעיל, ואין זה מחוור דהיכי עבדינן אונאה וליכא שתות משום צד וכי פשרה אנו מטילין בין שני הצדדין, והנכון יותר דאזלינן בתר מקח דהא בין לרב בין לשמואל אונאת מקח הוא עיקר ובאונאת מעות הוא דאיפליגו, ועדיין הדבר צ"ע.

רמב"ם הלכות מכירה פרק יב

הלכה א- אסור למוכר או לקונה להונות את חבירו שנאמר וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך אל תונו, ואף על פי שהוא עובר בלא תעשה אינו לוקה מפני שניתן להשבון, ובין שהונה במזיד בין שלא ידע שיש במכר זה הונויה חייב לשלם. הלכה ב- וכמה תהא הונויה ויהיה חייב להשיב, שתות בשוה, כיצד הרי שמכר שוה שש בחמש, או שוה שבע בשש, או שוה חמש בשש, או שוה שש בשבע, הרי זה הונויה ונקנה המקח וחייב המאנה לשלם את ההונויה ולהחזירה כולה למתאנה. הלכה ג- היתה ההונויה פחות מזה בכל שהוא, כגון שמכר שוה ששים דינר בחמשים ופרוטה אינו חייב להחזיר כלום, שכל פחות משתות דרך הכל למחול בו.

מגיד משנה הלכות מכירה פרק יב הלכה ג

[ג] היתה האונאה פחות מזה בכל שהוא כגון שוה ששים דינר בנ' ופרוטה. זה נמצא בספרי הרב ז"ל ואני תמה בזה אחר שהוא פסק דשוה ז' בו' היא אונאה ובודאי שכן הוא היאך פסק דשוה ס' בנ' ופרוטה הויה מחילה והלא נתאנה יותר מוכר בזה משאם מכר שוה ז' בו' שהרי כשתעשה ז' חלקים מס' יהיה החלק ח' וחצי ועוד וחמשים ופרוטה אינם ו' חלקים מס' ואנו בפירוש שנינו בגמרא ובהלכות דאליבא דשמואל כי אמרינן מחילה דוקא היכא דליכא שתות לא שתות מקח ולא שתות מעות היכי דמי כגון דזבין שוה תמניא בז' או שוה ז' בתמניא זה לשון הגמרא והתם נמי אמרינן וביטול מקח היכי דמי כגון דזבין שוה ה' בד' או שוה ד' בה' וכל היכא דאיכא שתות מצד אחד אונאה היא פירוש מצד אחד או מן שווי המקח או מן המעות. והעולה מזה הוא דכל היכא שהאונאה היא משהו שש בחמש עד שוה ז' בו' הויה אונאה למוכר וכן היכא שהיא משהו ה' בו' עד שוה ו' בז' הויה אונאה ללוקח פחות מכל הצדדין הויה מחילה יותר על כל הצדדין בטל מקח וזה נ"ל מוכרח משם. ואולי דעת המחבר שכיון שבשוה ששים בחמשים ופרוטה החשבון גדור לששה חלקים ר"ל שעשרה שהוא חשבון גדור כלומר שאין בו שבר הוא חלק ו' מס' אף על פי שנתאנה יותר מאונאת שוה שבע בשש אין אנו הולכין אלא אחר חשבון השתות וה"ז פחות משתות והויה מחילה ועל דרך האמת שאין זה כדאי והדבר צ"ע והעיקר שראוי להיות לשונו שוה ע' בס' ופרוטה ומה שנמצא בספריו ט"ו:

ט"ז חו"מ רכז:א

נלע"ד דכל היכא דאפשר לקרותו בשם שתות מעות אזלינן בתריה, משא"כ כשאין עליו שם שתות לגמרי אזלינן בתר המקח, דהכלל הוא, כל שיש לו שם שתות מאיזה צד שיהיה, אזלינן בתריה, ואין למדין ק"ו סך קטן מסך גדול אלא חכמים השוו מידותיהם דבשתות תליא מילתא, והיינו טעמא בשוה ס' בנ' ופרוטה, כיון שעל האונאה אין שם שתות לגמרי, אזלינן בתר מקח לחוד והוי מחילה, וכמשמעות דברי המרדכי שהביא רמ"א ס' ד'.